

PROVET I EVANGELISK-LUTHERSK RELIGION 19.9.2016 BESKRIVNING AV GODA SVAR

Examensämnets censormöte har godkänt följande beskrivningar av goda svar.

Religionsundervisningens centrala uppgift är att göra den studerande förtrogen med sin religion. Vid sidan av detta gör den studerande sig förtrogen också med andra religioner från deras egna utgångspunkter. Religion granskas som ett mångsidigt fenomen som relaterar till moral, kultur och samhälle. För det utnyttjas religionernas egna källor, teologisk och religionsvetenskaplig forskning samt aktuellt material som medierna förmedlar.

I provet i religion bedöms den studerandes kännedom om sakinnehållet i lärokursen i religion samt den lämpliga och precisa användningen av centrala begrepp som berör religioner och livsåskådningar. Dessutom bedöms förmågan att kritiskt granska kunskap om religioner och livsåskådningar, till exempel genom att analysera bilder, statistik och textbaserat material. Ett gott svar är strukturerat och logiskt till sitt sakinnehåll. Det visar också att den studerande självständigt behärskar kunskap om religioner och livsåskådningar och förmår tillämpa och utveckla kunskapen. I svar som kräver diskussion förväntas den studerande kunna skriva om religionsfrågor på ett analytiskt sätt samt förmå ta ställning till ett problem ur olika synvinklar.

Uppgift 1

Det förutsätts att svaret förklarar den kristna gudsuppfattningen uttryckligen genom att utnyttja de bifogade bilderna. Ett gott svar (3 p.) förklarar på ett preliminärt sätt båda bilderna på så sätt att det nämner treenighetsläran och Guds personer, Fadern, Sonen och den heliga Anden. Svaret innehåller även några av de följande sakerna:

- Den liksidiga triangeln avbildar den Heliga Treenigheten: Fader, Sonen och den heliga Anden.
- Triangeln gör klart att alla Guds tre personer är jämlika och att ingen av de tre kan tas bort utan att helheten faller sönder.
- Det öga som är avbildat inne i triangeln visar det faktum att Gud ser allt och alltså även känner till varje individs hemligaste angelägenheter.
- Även den symbol som består av tre överlappande ringar avbildar den heliga Treenigheten. Inne i var och en av ringarna finns en symbol som hänvisar till en av de tre personerna i treenigheten.
- Korset symboliserar Sonen, d.v.s. Jesus Kristus. Korset hänсыftar på det redskap med vilket Jesus avrättades och påminner härigenom om Jesu korsdöds läromässiga betydelse: genom att dö på korset sonade Jesus människosläktets synder och återlöste människorna till gemenskap med Gud. Det tomma korset är även i synnerhet en symbol för uppståndelsen.

- Duvan är en symbol för den heliga Anden. Den har sin bakgrund i berättelsen om Jesu dop. När Jesus stiger upp ur vattnet ser han Guds Ande komma ner som en duva (se Matt 3:16).
- Kronan utgör i detta sammanhang en symbol för Fadern. Den beskriver Fadern som skapelsens krona och herre. I allmänhet symboliserar kronan också det eviga livet. Eftersom kronan inte är en lika vedertagen symbol som korset och duvan när det gäller treenigheten, så räcker det i detta sammanhang att svaret kopplar samman kronan med rätt person i treenigheten, d.v.s. Fadern.
- På bilden till höger finns i bakgrunden en svåruppfattad triangel, stående på sin spets (symboliserar Treenigheten) men det förutsätts inte att man har lagt märke till den.

Ett utmärkt svar behandlar bilderna på ett mångsidigt sätt och innehåller även en förtjänstfull granskning av ögats, korsets och duvans symbolik. Det ses som en tilläggsmerit om svaret granskar kronans symbolik, samt närmare granskar både treenighetslärans uppkomsthistoria och de inbördes relationerna mellan treenighetens olika personer. Detta krävs dock inte ens för de högsta poängen.

Uppgift 2

I enlighet med uppgiftsbestämningen ska examinanden i svaret anlägga ett jämförande perspektiv. Ett gott svar (3 p.) presenterar på ett preliminärt och jämförande sätt åtminstone tre perspektiv som sammanhänger med moskén och det hinduiska templet uttryckligen som heliga platser. Svaret nämner några av de följande sakerna:

- Både de hinduiska templen och moskéerna är avsedda att vara platser där människan kan närma sig det transcendenta.
- I hinduiska tempel är det typiskt med gudsbilder där man tror att gudomen är närvarande. Moskén är för sin del en mötesplats där muslimerna har möjlighet att be tillsammans. Under fredagens middagsbön predikas det också i moskén.
- Den rituella renheten är viktig i både moskéer och hinduiska tempel. Detta tar sig till exempel uttryck i att man rör sig utan skor i utrymmena. Inom islam innebär betoningen av rituell renhet också att man tvättar sig före varje bönestund – för detta ändamål finns det ställen att tvätta sig på i anslutning till moskéerna.
- Under bönestunderna ber man i moskén under ledning av en imam, dock så att utrymmena för män och kvinnor är åtskilda från varandra. Man ber i riktning mot muslimernas heligaste plats, helgedomen Kaba i Mecka. I det hinduiska templet utför man vanligtvis ensam den ritual som ger uttryck för religiös dyrkan, d.v.s. puja. Till denna ritual hör vanligtvis darshana som förmedlar guds välsignelse, d.v.s. ömsesidigt seende, eller eldritualen arati, samt prasad, d.v.s. en offergåva (t.ex. blommor, sötsaker, rökelse). I templen finns också ofta brahmanska präster som utför ceremonier av tillbedjan intill gudsbilderna.
- De hinduiska templen är ofta rikt utsmyckade och de innehåller många olika gudars statyer och bilder. I stora tempel finns det vanligen ett huvudaltare som är tillägnat den gud som framförallt tillbeds i templet, och utöver detta flera sidoaltaren. I moskéerna finns inga gudabilder eller bilder på människor och djur. Dekorationerna är vanligen ornament komponerade av växtmotiv och geometriska mönster.

I ett utmärkt svar är jämförelsen mångsidig och svaret uppmärksammar såväl gemensamma drag som skillnader. Svaret diskuterar hur helighet definieras och vad rummets helighet egentligen innebär: i vilken mening moskén och det hinduiska templet kan ses som heliga rum. I ett hinduiskt tempel hänger heligheten i synnerhet samman med gudsbilderna, där gud är närvarande. I moskéerna igen sammanhänger heligheten i synnerhet med bönestunderna och det att moskéerna har byggts i syfte att vara platser där man tjänar Gud. Svaret kan närmare granska även moskéernas och de hinduiska templens arkitektur och presentera de ritualer som utförs i dem, förutsatt att dessa på ett meningsfullt sätt kopplas ihop med en diskussion av rummets helighet. Templet och moskén kan uppfattas mera begränsat som en enskild byggnad eller mer omfattande som tempelområdet eller moskéområdet.

Uppgift 3

För var och en av de rätta definitionerna ges ett poäng och för vart och ett av exemplen ges ett poäng.

a)

En irrlära är en föreställning som skiljer sig från kyrkans fastställda lära. Läror, personer och rörelser har fördömts som irrlärliga i olika tider i historien, också i vår tid. Som exempel kan nämnas arianismen och monofysitismen som fördömdes vid de ekumeniska koncilierna; rörelsen katarerna som fördömdes som en irrlära under medeltiden; Jan Hus som fördömdes som irrlärlig, eller något liknande.

b)

En relik är en helig persons kroppsdel eller ett föremål som har varit i beröring med denna person. Reliker högakts (tillbeds inte) särskilt inom den katolska och den ortodoxa kyrkan. Exempel på sådana är till exempel svepduken i Turin, den helige Henriks ben, etc. Examinanden kan också kort beskriva olika typer av relikker och deras användningsändamål.

c)

Teokrati, d.v.s. gudsvälde, är ett samhälligt-politiskt system där de religiösa ledarna använder politisk makt. Exempel på detta är Kyrkostaten/Heliga stolen/Vatikanen som leds av påven och Genève under ledning av Jean Calvin.

Ordet "kyrka" i uppgiften kan förstås på olika sätt.

Uppgift 4

Examinanden ombeds bedöma det påstående som presenteras i uppgiften med utgångspunkt i Bibelns uppkomst och innehåll. Om examinanden på ett förtjänstfullt sätt granskar enbart en av delarna kan svaret ge högst tre poäng.

I ett gott svar (3 p.) beskriver examinanden Bibeln som en skriftsamling som innehåller flera olika böcker och litteraturarter. Examinanden nämner också några böcker eller litteraturarter. Utöver detta lyfter examinanden fram det att Bibelns böcker har författats över flera århundraden.

Ett utmärkt svar beskriver i större detalj Bibelns tillkomst, de olika litteraturarternas karaktärsdrag samt enskilda böckers innehåll, tidpunkten för deras uppkomst och/eller möjliga författare.

Svaret ska innehålla några av de följande sakerna och perspektiven:

- Berättelserna i Bibeln cirkulerade länge som en muntlig tradition innan de skrevs ned.
- Bibeln utgörs av Gamla och Nya testamentet.
- Gamla testamentet består av 39 böcker som skrevs ungefär under åren 750–160 f.Kr. Vissa fragment kan vara ännu äldre än detta.
- Gamla testamentets böcker indelas i de fem Moseböckerna, historieböckerna, profetböckerna samt dikt- och visdomsböckerna.
- Man kan även skissa upp en bild av innehållet i olika böcker, samt de litteraturarter som de innehåller via mindre helheter (urhistorierna, patriarkberättelserna och liknelserna).
- Gamla testamentets böcker skrevs till största del på hebreiska, men vissa stycken skrevs också på arameiska.
- Av tradition har man tänkt sig att Gamla testamentets böcker skrevs av forntida stormän som Moses, David och Salomon. Den exegetiska forskningens perspektiv avviker från detta.
- Nya testamentet består av 27 böcker som ursprungligen skrevs på grekiska ungefär 50–150 e.Kr. Även i Nya testamentet finns det några arameiska stycken. Aposteln Paulus brev utgör de äldsta böckerna i Nya testamentet.
- Nya testamentets böcker kan delas in i evangelier, brev, historieböcker och Uppenbarelseboken.
- Av tradition har man ansett att Nya testamentets evangelier och Uppenbarelseboken skrevs av apostlarna. Den exegetiska forskningens resultat avviker från denna förståelse. Svaret kan granska bland annat de synoptiska evangeliernas uppkomsthistoria och de källor som författarna har använt (kännedom om andra evangelietexter, q-källan).
- Bibeln blev en enhetlig boksamling som en följd av kanoniseringen. De judiska lärda kanoniserade den hebreiska Bibelns, d.v.s. Gamla testamentets texter ungefär 100 e.Kr.
- Det nytestamentliga kanons gränser fastställdes slutgiltigt på 390-talet.
- De texter som lämnades utanför kanon kallas för apokryferna. Gamla testamentets apokryfer innehåller tidiga översättningar av Septuaginta och Vulgata. När det gäller Nya testamentets apokryfer kan till exempel Tomas evangelium, som inte hör till Bibelns kanon, nämnas.
- Bibelns kanon och kanons omfång (antalet böcker) uppfattas på olika sätt i olika kyrkosamfund. Dessutom är indelningen av böckerna olika i kristendomen och judendomen.

Påståendet kan utvärderas på olika sätt utifrån olika sätt att tolka bibeln. Om examinandena diskuterar påståendet utgående från begreppet bibliotek, är det inte fel.

Uppgift 5

I ett gott svar (3 p.) har begreppet flyktingskap förstått korrekt. Flyktingskap, d.v.s. asyl, beviljas en person som har flytt från ett annat land därför att personen har grundade skäl att frukta att hen i sitt hemland skulle bli förföljd till exempel på grund av ras, börd, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sina politiska åsikter. En person kan också få uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande, till exempel om personen i hemlandet hotas av dödsstraff, tortyr eller annan behandling som är omänsklig eller kränker människovärdet. Det är också möjligt att få uppehållstillstånd av humanitära skäl om den sökande inte kan återvända till hemlandet på grund av en väpnad konflikt eller en naturkatastrof. Uppehållstillstånd beviljas även på personliga, mänskliga grunder (till exempel hälsotillstånd, de band som har uppstått till Finland). Besluten att bevilja asyl eller uppehållstillstånd baserar sig på internationella fördrag (Dublin-fördraget, Genèvekonventionen, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning). Det är riksdagen som bestämmer om flyktingkvoterna.

Utöver detta krävs det för tre poäng någon slags hänvisning till det givna materialet, samt att moral- och ansvarsfrågor som hänger samman med hjälpanDET granskas ur två av de följande synvinklarna:

- kristen nästankärlek (den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudet, förpliktelse, goda gärningar som trons frukter)
- kristen människosyn och jämlikheten människor emellan
- att hjälpa utan att ta i beaktande vilken ålder, vilket kön eller vilken religion de som man väljer att hjälpa har
- solidaritet, empati och medkänsla
- gästfrihet
- tolerans och rättvisa
- den kyrkliga diakonins grunduppgift
- fredsfostran
- mänskliga rättigheter

För de högre poängen krävs det att flyktingfrågan och de moral- och ansvarsfrågor som hänger samman med hjälpanDET granskas i större detalj med hänvisning till det givna materialet. Med utgångspunkt i de forskningsresultat som presenteras i materialet diskuterar svaret till exempel varför ett socialt och geografiskt avstånd eller utanförskapet minskar viljan att hjälpa (t.ex. en ansiktslös flykting, en främmande främling, prioritera de egna fattiga, bekantskap, ekonomiska frågor, politiska och religiösa skäl) eller varför just unga riktar sin vilja att hjälpa också till människor långt borta. Eftersom det givna materialet handlar om just finländarnas hjälpanDE ska ett utmärkt svar diskutera hjälpanDET av flyktingar uttryckligen ur denna synvinkel: att hjälpa flyktingar är ett förhållandevis nytt fenomen i Finland. De första stora grupperna av kvotflyktingar i Finland var chilensare, vietnameser, kurder, jugoslaver och somalier. Svaret ska även uppmärksamma att de undersökningar som det bifogade materialet redogör för är från tiden innan den aktuella flyktingkrisen och att finländarnas hjälpanDE har tagit sig nya dimensioner. En granskning av den dagsaktuella situationen är en merit.

Uppgift 6

Ett gott svar (3 p.) tidsbestämmer medeltiden i Finland rätt (från kristendomens ankomst till reformationen). Utöver detta presenteras tre–fyra saker som beskriver den katolska kyrkans inflytande på det religiösa och samhällsliga livet i medeltidens Finland. Svaret nämner några av de följande:

- Att den katolska (och i öster den ortodoxa) kyrkans inflytande växte innebar på Finlands område att de etniska religionerna minskade i betydelse (t.ex. de uppgifter som folktrons väsen hade haft övertogs av helgonen). Å andra sidan var synkretism vanligt under hela medeltiden (och tog sig uttryck bl.a. i besvärjelser och helanderitualer).
- När det gällde begravningsritualen övergick man från att kremera till att begrava sina döda.
- Under början av medeltiden var Finlands område politiskt splittrat och oorganiserat. Korstågstiden innebar att den kyrkliga administrationen successivt byggdes ut: den katolska kyrkan utformade stiftets centralförvaltning och skapade församlingsnätverket.
- Det byggdes kyrkor och kapell i olika delar av landet. De byggdes ofta mitt i byn eller på gamla kultplatser, vilket gjorde det omöjligt att på dessa platser fortsätta att utöva de ritualer som sammanhögde med folktron.
- De kristna festerna och helgonkalendern strukturerade det religiösa årets växlingar.
- Med den katolska kyrkan tillägnade sig det finska språket en kyrklig vokabulär från svenskan, som biskop och kyrka. Dessutom trängde kristna förnamn undan det tidigare namnbeståndet.
- Kyrkan började ta hand om sjuka och fattiga.
- I kyrkliga kretsar gavs undervisning: bland annat ansvarade Åbo katedralskola för utbildningen av präster, utöver detta utvecklades folkundervisningen.
- Den skriftliga kulturen spreds bland de lärda; de första böckerna skrevs för kyrkans behov.
- Kyrkan uppbar skatt av församlingsmedlemmarna (tionde) och finansierade på detta sätt sin verksamhet. Skatteuppbördens produkter varierade i enlighet med områdets näringar (t.ex. råg, smör, pälsar).
- Biskopen i Åbo var under medeltiden den mäktigaste personen i Finland. Han hade såväl religiös och kulturell som ekonomisk, politisk och rättslig makt. Biskopen i Åbo representerade Finland i statliga ärenden vid Sveriges hov.
- Under medeltiden verkade ordnar i Finland och konvent och Nådendals Birgittinerkloster grundades i landet. Deras inflytande var mångahanda, både religiöst och samhällsligt sett.

Ett utmärkt svar behandlar den katolska kyrkans inflytande på ett mångsidigt sätt. Ett förtjänstfullt svar kan också diskutera i vilken utsträckning det är möjligt att skilja det religiösa och det samhällsliga inflytandet från varandra och om man kan använda benämningen Finland i relation till medeltiden.

Uppgift 7

Uppgiften består av två delar, vilka båda kan ge högst 3 poäng. Ett gott svar (3 p.) granskar i relation till båda delarna åtminstone två saker som är relevanta utifrån uppgiftsbestämningen. I ett utmärkt svar är granskningen mångsidig vad gäller båda delarna.

I relation till punkt a) kan nämnas till exempel de följande sakerna som inverkar på andelen döpta: i huvudstadsregionen och i de stora städerna i söder är andelen som hör till kyrkan klart lägre än annorstädes i Finland; särskilt på västkusten i Lappo och Uleåborgs stift är andelen som tillhör kyrkan hög; andelen invandrare är högre i huvudstadsregionen och i de stora städerna i söder än i resten av landet i genomsnitt; detta inverkar på andelen döpta på så sätt att få av invandrarna och deras i Finland födda barn och barnbarn tillhör kyrkan. Svaret kan dessutom mer allmänt granska till exempel fenomen som sammanhänger med sekulariseringen, väckelserörelsernas betydelse på vissa områden i Finland, samt det att det under de senaste åren varit relativt vanligt att särskilt unga vuxna utträder ur kyrkan.

I relation till punkt b) kan nämnas till exempel de följande sakerna som tillskrivs dopet inom den evangelisk-lutherska kyrkan: t.ex. är dopet ett sakrament, d.v.s. en helig förrättning, i dopet införlivas människan i Kristi kyrka och blir en medlem av församlingen, dopet är den heliga Andens gåva, barndopets bruk, dopet som en förutsättning för frälsning, dopets betydelse som en förrättning som befriar från arvsynden, dopet som en förrättning av engångskaraktär, som inte förnyas. Ett gott svar presenterar dessutom någon av grunderna för den kristna doppraktiken, till exempel Jesu dop- och missionsbefallning eller det dop som Jesus mottog av Johannes Döparen. Examinanden kan också diskutera dopets praktiska betydelse (faddersystemet, släktfest, övergångsrit).

Ett utmärkt svar granskar både dopets bibliska grund och de evangelisk-lutherska läroren och praxis på ett mångsidigt sätt. Därtill kan svaret mer allmänt granska dopets samfundsmässiga betydelse och dess förändringar (t.ex. vad gäller uppdraget). Svaret kan behandla till exempel de läror i Nya testamentet som sammanhänger med dopet och som återfinns särskilt i Apostlagärningarna, samt skälen för barndop, såsom berättelser om vad Jesus lärde om barn ("Låt barnen komma till mig ... Ty Guds rike tillhör sådana.", Mark. 10:13–16). Därtill kan svaret nämna den kristna undervisning som åtföljer dopet, och som den evangelisk-lutherska kyrkan anser att för barnens del är föräldrarnas, faddrarnas och församlingen gemensamma uppdrag. Ett förtjänstfullt svar kan också nämna att det bakom det kristna dopet finns det judiska proselytdopet för de som omvänder sig till judendomen, samt Johannes Döparens dop i floden Jordan "till syndernas förlåtelse".

Uppgift 8

Ett gott svar (3 p.) definierar kort upplysningens idé utifrån åtminstone två av de följande synvinklarna:

- betoningen av förnuftet (rationalism), nyttan samt observation och erfarenhet (empiri)
- vetenskap och framsteg samt naturvetenskapernas utveckling
- det kritiska tänkandet, ifrågasättandet av de traditionella filosofiska och religiösa sanningarna
- idén om tolerans, de naturliga rättigheternas utveckling och friheternas utveckling
- politisk och ekonomisk liberalism
- ingen enhetlig tankeriktning, inte ett klart program
- tog sig olika uttryck i olika länder (mest radikal i Frankrike, mer moderat på annat håll)
- ett stadsfenomen, spred sig bland medelklassen och delar av överklassen
- kulminationsperioden var 1730–1770-talet; denna period bör ligga i fokus. Också upplysningens rötter och följder kan behandlas.
- i de nordiska länderna kallas perioden nyttans tidevarv

Utöver detta granskar svaret på ett preliminärt sätt upplysningens inflytande på det kyrkliga tänkandet och religiositeten ur en av de följande synvinklarna:

- tron utvärderas ur förnuftets, nyttans och dygdens perspektiv
- naturlig religion (allt översinnligt bör förkastas)
- deism, ateism
- materialism
- Jesus var enbart en god lärare
- strävan att frigöra sig från kyrkans förmyndarskap, separera det kyrkliga och världsliga
- betoning av religionsfriheten
- kristendomens ställning försvagas
- i protestantiska länder förhåller man sig positivt till kyrkan och religionen, i Frankrike motsätter man sig prästerna
- den katolska kyrkan kritiseras (Voltaire: den katolska kyrkan är förnuftets största fiende, vidskeplighetens näste)
- man intresserade sig inte för religiösa känslor (romantiken utgjorde en motkraft på 1800-talet)
- den tyska upplysningsteologins inflytande i de nordiska länderna

Ett utmärkt svar granskar frågan på ett mångsidigt sätt och ur olika synvinklar. Det ses som en särskild merit om svaret granskar upplysningens idé och dess inflytande i relation till olika kyrkosamfundens traditioner.

Uppgift +9

De tre världsreligioner som har uppstått i Mellanöstern är judendomen, kristendomen och islam. Delar av de heliga skrifterna är gemensamma för de tre religionerna. Av ett gott svar (4 p.) krävs det att svaret för varje religions del tar upp en berättelse ur de heliga skrifterna eller en beskrivning av historiska händelser som är väsentlig sett ur uppgiftsbestämningens perspektiv. Det ges tilläggspoäng om svaret innehåller flera berättelser, om religionernas berättelser kopplas ihop med varandra, och om flyktingskapet sammankopplas med religionernas etiska undervisning.

I Gamla testamentet, som är gemensamt för judar och kristna, berättas om hur Abraham flyttade till det förlovade landet som en följd av att Gud uppmanade honom att göra detta, Israels folk lämnade (exodus) Egypten för Israel, folket drevs i landsflykt, från vilken det återvände. Även exempelvis berättelserna om förvisningen från paradiset och Noaks ark sammanhänger med ämnet. Till judendomens senare historia hör förvisningen i diasporan, förföljelserna i många länder och återkomsten till Israel.

Vid sidan av Gamla testamentet anser kristna att också Nya testamentet är en helig bok för dem. Temat flyktingskap förekommer även i någon mån i Nya testamentet. Jesusbarnet och hans föräldrar var flyktingar i Egypten, lärjungarna flydde från sina förföljare. I kristendomens historia har särskilt de som hört till minoritetskyrkosamfund förföljts och de har flytt till bland annat Amerika.

I Koranen, som är islams heliga bok, berättas bland annat om Abraham (Ibrahim) som flyttade från sina hemtrakter. Ur islams perspektiv är Muhammeds flykt eller flytt från Mecka till Medina år 622 tillsammans med sina anhängare central. Denna så kallade hijra är startpunkten för den islamska tideräkningen.

I svaret kan examinandena också beakta andra händelser som har att göra med religionernas historia och de heliga skrifterna.

Inom alla de tre religionerna ses det som en helig plikt att hjälpa flyktingar. Inom kristendomen omnämns hemlösheten till exempel i Bergspredikan (jag var hemlös ...).

I ett utmärkt svar är diskussionen djupgående och examinandena har insett att flyktingskap och migration har en viktig ställning i dessa religioners historia och heliga texter. De berättelser som handlar om dem utgör en del av religionernas grundläggande självförståelse. Det ses även som en merit om svaret jämför flyktingskapets och migrationens betydelse för judendomens, kristendomens och islams självförståelse.

Uppgift +10

Ett gott svar (4 p.) tolkar statistiken rätt och lyfter för var och en av de tre delarna fram några saker som är centrala ur uppgiftens perspektiv. I ett utmärkt svar är diskussionen av alla tre delarna mångsidig.

I fråga om punkt a) gäller det att examinandena kan läsa statistiken som berör de olika religionernas anhängarantal år 2010 och prognoserna vad gäller antalet anhängare år 2050. De centrala förändringar som förutspås är:

- Frånsett buddismen ökar alla stora religioners anhängarantal.
- Muslimerna är den befolkningsgrupp som ökar snabbast. Deras relativa andel av världens befolkning växer mest.
- När det gäller de som inte tillhör något religionssamfund så minskar deras relativa andel av världsbefolkningen, även om antalet som hör till denna grupp dock växer en del.
- Hinduernas, buddisternas och naturreligionernas samt de övriga religionernas relativa andel av världsbefolkningen minskar.
- Därtill kan nämnas att de kristna och judarnas relativa andel av världens befolkning förblir densamma.

I fråga om punkt b) ska examinanden i synnerhet förmå tolka de grafiska presentationerna av den statistik som anger nativitet och åldersstruktur för varje religionssamfund. Därtill ska examinanden i svaret utnyttja annan kunskap. Bland annat de följande bakgrundsfaktorerna inverkar på de förändringar som förutspås:

- Ökningen i religionernas anhängarantal förklaras särskilt av att jordens befolkning antas öka.
- Att islams anhängarantal ökar snabbt förklaras i sin tur av att muslimerna har de allra högsta födelsetalen.
- Därtill är muslimernas åldersstruktur också en förklaring till att understödet för islam ökar snabbt. Det finns flest människor ur de yngre åldersgrupperna inom islam.
- Det att antalet buddister minskar beror på att födelsetalen i denna grupp är de allra lägsta.
- När det gäller kristendomens anhängare varierar nativiteten stort i olika delar av världen. I Europa och Nordamerika är nativiteten klart lägre än i till exempel Afrika. Detta betyder att kristendomens geografiska tyngdpunkt förskjuts.
- Därtill inverkar till exempel det att människor konverterar från en religion till en annan på anhängarantalet.
- Även flyttningsrörelsen påverkar de lokala anhängarantalen (t.ex. antalet muslimska flyktingar i Europa har ökat).
- En ökning eller minskning av antalet anhängare har delvis också sin förklaring i religionens natur. Islam och kristendomen är exempelvis uppenbara missionsreligioner, i motsats till den traditionella buddhismen eller judendomen.
- Globaliseringen hotar ursprungsbefolkningarnas kultur och därmed också naturreligionerna.

I fråga om punkt c) ska examinanden granska statistiken källkritiskt. Svaret ska nämna några av följande saker:

- Uppfattningen om medlemskap i ett religionssamfund skiljer sig åt i olika delar av världen, t.ex. i Japan kan en människa utföra flera olika religioners ritualer utan att nödvändigtvis uppfatta att hon tillhör någon religion.
- I olika länder och inom ramen för olika religioner kan man föra statistik över understödet för religioner enligt olika kriterier.
- Statistiken tar i olika utsträckning mångreligiositet i betraktande: till exempel i länder där mångreligiositet är vanligt kan religionernas totala anhängarantal ordentligt överskrida landets invånarantal.
- Det kan hända att personer som hör till rörelser som inte har registrerat sig blir bokförda som personer som inte är religiösa eller som inte tillhör ett religiöst samfund, trots att den tro som de representerar i praktiken skulle representera en världsreligion.
- Politiska och samhällliga omständigheter kan förvränga statistiken. I vissa länder vågar människor inte ge uttryck för sin faktiska övertygelse, som kan vara antingen religiös eller icke-religiös.
- Granskningen av världsomfattande statistik kan ge en vilseledande bild av den regionala utvecklingen när det gäller religionernas anhängarantal. Detta är särskilt fallet vad gäller områden där nativiteten är låg. När man granskar situationen globalt sett så minskar till exempel antalet som inte tillhör något religionssamfund, men i Förenta Staterna och i Europa verkar denna andel fortsätta växa. Därtill flyttar sig kristendomens regionala tyngdpunkt allt tydligare till Afrika och Latinamerika trots att de kristnas andel av världens befolkning i stort sett förblir densamma.

- En svårighet med att förutspå anhängarantalen är att ju längre fram i tiden prognoserna sträcker sig desto osäkrare är de, eftersom det inte är möjligt att beakta överraskande förändringar i dem.
- Att inte höra till något religionssamfund behöver inte innebära att man är utan religion (t.ex. nyandligheten) och att man tillhör ett religionssamfund inte att man är religiös.
- I synnerhet i västländerna påverkas individens religiösa identitet av bl.a. sekulariseringen, den ökade religionsfriheten, den naturvetenskapliga utvecklingen och att religionen uppfattas som en privatsak.